

CASTELLS CATALANS

ORCAU

Nom del castell: Orcau
Data de construcció: XI
Municipi: Isona i Conca Dellà
Comarca: Pallars Jussà
Altitud: 887 m
Coordenades: E 0.982658 N 42.165861
(Geogràfica - ETRS89)

Com arribar-hi: per arribar-hi cal situar-se a la carretera C-1412, que uneix Isona amb Tremp. Molt a prop del desviament cap a Figuerola d'Orcau hi ha el desviament cap a Orcau, que cal seguir fins a arribar al mateix poble i anar cap a la part alta del nucli, des d'on surt un corriol que es va enfilant en ziga-zaga pel vessant sud-oest del turó, per salvar el desnivell de 154 metres que hi ha. El castell és inaccessible pel sud i per ponent.

El castell damunt del poble. Foto de Jordi Gironès.

El Castell d'Orcau és un dels castells més ben documentats de tota la Conca Dellà, com els d'Abella i de Llordà. Igual que aquests dos altres castells, la seva situació li permetia un extens domini del territori, ja que controla tant la Conca de Tremp com la Conca Dellà. El castell està situat dalt d'un turó de 887 m, dins de l'antic terme homònim i actual d'Isona i Conca Dellà i, a nivell estatègic, permetia enllaçar visualment els castells de Mur i de Llordà.

Història

El castell d'Orcau es construeix al voltant del canvi de mil·lenni, quan la frontera separava els comtats catalans dels sarraïns. No només és important pels elements arquitectònics que conté, sinó també per la seva història jurídica i administrativa, ja que és un dels primers dominis documentats on s'observa el pas del règim comtal al feudal.

Fou origen i seu de la baronia d'Orcau, una de les més importants de tot el Pallars Jussà. El primer document que ens en parla és del 1010, i l'esmenta com a *castro Orcall*. Ramon V, comte de Pallars Jussà el vengué a Arnau Mir de Tost, i

aquest el cedí al cap d'un any a la seva filla Valença, que es casà amb el comte, amb la qual cosa el castell d'Orcau tornà de seguida a mans del comte de Pallars. El 1055 un pacte entre els comtes i Ramon Miró d'Orcau, castlà del castell, deixà de per vida seva el castell del tot en les mans del d'Orcau. Els pactes de renovació s'anaren succeint, i subsistí en el fill del d'Orcau, Tedbald Ramon, i a partir d'ell el senyoriu esdevingué hereditari. El fill de Ramon V de Pallars Jussà, Pere Ramon I, renovà els pactes, incloent-hi la vila de Figuerola d'Orcau. Ja per sempre més aquest castell romangué unit a la baronia d'Orcau, fins a l'extinció dels senyorius amb les desamortitzacions del segle XIX.

Al llarg del segle XI, quan l'amenaça sarraïna s'allunya d'aquest territori, el castell passa a ser un important centre logístic i militar: d'una banda facilita que s'ocupin les terres de les conquestes que el voregen i, al mateix temps, és també un castell fronterer entre els dominis del comtat de Pallars i els dominis d'Arnau Mir de Tost.

Fins i tot durant la guerra civil catalana del segle XV, malgrat que el rei desposseí Joan d'Orcau durant un temps dels seus béns, cedint-los a Miquel Llordà, fou restituit tot el llegat a Arnau d'Orcau, fill de l'anterior. Al llarg d'aquest període, així com durant la Guerra del Pallars, el castell pren gran protagonisme a causa de l'enfrontament amb el comtat de Pallars.